

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2021 m. sausio 22 d.
(OR. en)

5555/21

COVID-19 16
SAN 33
PHARM 11
MI 36
COMPET 44
FRONT 21
IPCR 5

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2021 m. sausio 20 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe TRANHOLMUI-MIKKELSENI
Komisijos dok. Nr.:	COM(2021) 35 final
Dalykas:	KOMISIJS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ TARYBAI IR TARYBAI. Vieninga kova su COVID-19 pandemija

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2021) 35 final.

Priedama: COM(2021) 35 final

Bruselis, 2021 01 19
COM(2021) 35 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ
TARYBAI IR TARYBAI**

Vieninga kova su COVID-19 pandemija

ĮVADAS

Tikėtina, kad metų sandūra žymi COVID-19 pandemijos pabaigos pradžią. Dėl novatoriškų mokslinių tyrimų ir išpūdingų politikos ir pramonės pastangų per dešimt mėnesių pasiekta tai, kas paprastai padaroma per dešimtmetį. Pradėjus sparčiai platinti vakcinas dideliu mastu, nuo COVID-19 jau paskiepyti milijonai europiečių.

Tačiau infekcija plinta ir tol, kol bus paskiepyta tiek žmonių, kad pandemijos banga pradėtų slūgti, reikės toliau išlikti budriems ir taikyti izoliavimo bei visuomenės sveikatos kontrolės priemones. Dabar ES ir valstybės narės turi imtis veiksmų, kad nekiltų trečioji infekcijų banga, kuri gali būti sunkesnė ir kurią gali sukelti naujų jau visoje Europoje aptinkamų labiau užkrečiamų atmainų virusas.

Tokių vilčių kupina ir rimtai vertinama padėtį, **Europa turi vėl vieningai ir ryžtingai imtis bendrų veiksmų** siekdama:

- paspartinti skiepijimą ir vakcinų tiekimą;
- daugiau testuoti ir atlikti sekoskaitą siekiant kontroliuoti infekcijas ir naujas atmainas;
- užtikrinti bendrosios rinkos veikimą;
- užimti lyderės poziciją pasaulio arenoje ir solidarizuotis su savo partneriais.

Šiame komunikate išdėstomi sprendimai, kuriuos reikia priimti sausio 21 d. vadovų susitikime, ir suderintas požiūris, kurio reikia laikytis įgyvendinant šiuos keturis prioritetus. Jis grindžiamas pastarųjų savaitių patirtimi, naujausiomis mokslinėmis rekomendacijomis ir gruodžio mėn. priimtu komunikatu „Kaip apsisaugoti nuo COVID-19 žiemą“.

Lenktyniaujame su laiku ir jei veiksime išvien dabar, vėliau galėsime apsaugoti daugiau gyvybių ir pragyvenimo šaltinių, taip pat sumažinti našta, tenkančią jau ir taip perkrautomis sveikatos priežiūros sistemoms ir darbuotojams. Taip Europa judės link pandemijos pabaigos pradžios.

1. SPARTESNIS SKIEPIJIMAS

Taikant ES vakcinų strategiją valstybės narės sėkmingai aprūpinamos reikiamu kiekiu kokybiškų vakcinų. Tai pasiekta remiant jų kūrimą, skatinant gamybą ir užtikrinant tiekimą. Remdamasi stipria 27 valstybių narių, kurių bendras gyventojų skaičius siekia 450 mln., derybų pozicija, Europos Komisija galėjo parūpinti 2,3 mlrd. dozių – tai didžiausias pasaulyje saugių ir patikimų COVID-19 vakcinų krepšelis.

Laikantis šio europinio požiūrio, **Europoje, jos kaimyninėse šalyse ir už jos ribų** bus galima paskiepyti daugiau kaip **1 mlrd. žmonių**. Vien tik įmonių „BioNTech“ ir „Pfizer“ bendrai sukurtos vakcinės ir įmonės „Moderna“ vakcinės (abi jau registruotos) dozėmis bus aprūpinta 380 mln. žmonių, arba daugiau kaip 80 proc. ES gyventojų. Visų vakcinų saugumas užtikrinamas Europos vaistų agentūros (EMA) ekspertų atliekamomis patikromis. Šiuo metu EMA vertina trečiąją – Oksfordo universiteto ir įmonės „AstraZeneca“ – vakciną ir sprendimą turi priimti iki mėnesio pabaigos. Ji pradėjo tęstinę „Johnson & Johnson“ vakcinės peržiūrą.

Komisija jau yra užsakiusi beveik

2,3 milijardus dozių

*Jei vakciną sudaro tik viena dozė.

Spartesnis skiepijimas platesniu mastu

Europiečius skiepyti pradėta **Europos skiepijimo dienomis** – 2020 m. gruodžio 27–29 d. Nuo to laiko valstybėms narėms pristatyta daugiau kaip 13 mln. dozių (12,25 mln. įmonių „BioNTech“ ir „Pfizer“ ir 850 000 įmonės „Moderna“ dozių), jas paskirstant proporcingai gyventojų skaičiui, o ES buvo panaudota **daugiau kaip 5 mln. vakcinų dozių**.

Nors kiekviena valstybė narė skiepija laikydamasi savo strategijos, dėl su sveikata ir bendrąja rinka susijusių priežasčių svarbu užtikrinti, kad **Europoje skiepijimo kampanijos vyktų iš esmės tuo pačiu metu**. Tačiau pirmieji duomenys rodo, kad procentinė paskiepytų žmonių dalis valstybėse narėse labai skiriasi – nuo daugiau kaip 2 proc. iki mažiau nei 0,5 proc. Nors skiepyti pradėta dar visai neseniai, svarbu stebėti pažangą, todėl Komisija ir Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras (ECDC)¹ sukurs sistemą pasirengimo vakcinų naudojimui pažangai stebėti, kad būtų remiamas greitas ir veiksmingas jų platinimas visose valstybėse narėse.

Skiepijimas nėra šalių lenktynės – tai lenktynės su laiku. Plintant naujoms viruso atmainoms, skiepyti reikia dar sparčiau. Norint skiepyti reikia taikyti sudėtingas valdymo ir logistikos priemones, taip pat būti pasirengusiems didinti jų taikymo mastą atsižvelgiant į išaugusią pasiūlą. Tam, be kita ko, reikia sukaupti pakankamas atsargas, turėti veiksmingas paskyrimo valdymo sistemas, pasirūpinti masiniam skiepijimui skirtomis vietomis ir įranga, parengti būtinas šaldomasias talpyklas ir apmokyti papildomus darbuotojus. Siekdama prisidėti, Komisija bendradarbiaus su įmonėmis, kad būtų parengtas skaidrus ir aiškus įvairių vakcinų pristatymo tvarkaraštis. Per bendrą ES viešųjų pirkimų sistemą ji užtikrino gyvybiškai svarbių medicinos reikmenų, reikalingų skiepyti, tiekimo liniją, kuria naudodamosi valstybės narės dabar gali teikti užsakymus.

¹ Europos priežiūros sistemoje (TESSy) ECDC sukūrė naują specialų duomenų teikimo modulį.

Siekiant vykdyti plataus užmojo skiepavimo kampanijas, būtina nustatyti konkrečius tikslus. Tai, ką galima įvertinti, galima ir įvykdyti.

- **Iki 2021 m. kovo mėn. valstybėse narėse turėtų būti paskiepyta ne mažiau kaip 80 proc. sveikatos priežiūros ir socialinės rūpybos specialistų ir vyresnių nei 80 metų žmonių.**
- **Iki 2021 m. vasaros valstybėse narėse turėtų būti paskiepyta ne mažiau kaip 70 proc. suaugusių gyventojų.**

Įgyvendinus šiuos du tikslus visų pirma sumažėtų mirčių ir hospitalizavimo atvejų skaičius, taip pat sveikatos priežiūros sistemoms tenkantis krūvis, tuomet Europoje susidarytų sąlygos formuoti kolektyviniam imunitetui – tai padėtų apsaugoti tuos, kurie negali būti skiepjami, ir būtų užkirstas kelias virusui plisti. Sėkmingas vakcinų naudojimas taip pat padės užtikrinti tvirtą Europos ekonomikos atsigavimą.

Vakcinų gamyba, tiekimas ir informavimas apie jas platesniu mastu

Kad pasiektume šiuos tikslus, turėsime **didinti vakcinų pasiūlą**. Europos Komisija ir EIB nuolat remia gamybos pajėgumų didinimą ES; tuo tikslu sudaromos išankstinės pirkimo sutartys ir teikiamos EIB paskolos. Jie toliau bendradarbiaus su gamintojais, kad kuo labiau padidintų gamybos pajėgumus ES. Šiuo tikslu Komisija užmegs struktūrinį dialogą su vakcinų gamybos vertės grandinės dalyviais. Parama gali būti teikiama įvairiomis formomis, pavyzdžiui, gali būti remiamos investicijos į gamybos įmones, skatinami gamintojų susitarimai ir, jei reikia, jiems sudaromos palankesnės sąlygos, kad gamintojai pritaikytų savo įrenginius ir galėtų gaminti vienas kito vakcinas, kurios buvo patvirtintos, ir toliau didinti pajėgumus vykdydami gamybą pagal sutartis. Tai taip pat padės išspręsti bet kokias su tiekimo grandine susijusias problemas.

Komisija ir valstybės narės turėtų bendradarbiauti su įmonėmis, siekdamas užtikrinti, kad nauja produkcija būtų pradėta gaminti kuo greičiau. Komisija taip pat bendradarbiaus su EMA, kad paspartintų naujų gamybos įrenginių patvirtinimo procesą. Siekdamas nustatyti sėkmingus logistinius veiksmus, pavyzdžiui, kaip įrengti skiepavimo centrus ir kaip naudoti elektronines rezervavimo sistemas, ECDC atliks testavimą nepalankiausiomis sąlygomis. Tokiu būdu valstybės narės galės pasinaudoti gerosios patirties pavyzdžiais ir praktiniais patarimais.

Šiuo tikslu EMA ir ECDC atliks ir koordinuos ES masto COVID-19 **vakcinų saugumo ir klinikinio veiksmingumo** tyrimus. Komisija remis keitimąsi mokslinė informacija ir gerąja patirtimi per ES mokslinių konsultacijų dėl COVID-19 platformą.

Siekiant spręsti abejonių dėl skiepimosi problemą ir kovoti su dezinformacija bei klaidinga informacija, ir toliau labai svarbu nuolat teikti aiškią **informaciją** apie vakcinų svarbą ir saugumą.

Skiepavimo dokumentavimas ir tarpusavio pripažinimas

Skiepama vis daugiau žmonių, **taud labai svarbus darosi skiepavimo dokumentavimas ir tarpusavio pripažinimas**. Vakcinavimo pažymėjimais galima aiškiai registruoti kiekvieno asmens skiepavimo istoriją, kad būtų galima užtikrinti tinkamą tolesnę medicininę priežiūrą ir galimo neigiamo poveikio stebėseną. Taikant

bendrą ES požiūrį į patikimus, tikrus ir patikrinamus pažymėjimus, žmonės galėtų naudotis savo medicinos dokumentais kitose valstybėse narėse. Nors dar per anksti svarstyti galimybę vakcinavimo pažymėjimus naudoti kitais nei sveikatos apsaugos tikslais, laikantis ES požiūrio, ateityje tokius pažymėjimus gali būti lengviau naudoti tarpvalstybiniu mastu.

Komisija toliau bendradarbiaus su valstybėmis narėmis dėl vakcinavimo pažymėjimų, kurie gali būti pripažįstami ir naudojami sveikatos priežiūros sistemose visoje ES, visapusiškai laikantis ES duomenų apsaugos teisės aktų. Pasitelkiant Pasaulio sveikatos organizacijos sertifikavimo sistemas, jie galėtų būti pritaikomi naudoti ir pasauliniu mastu. E. sveikatos tinklas nustatys minimalų į tokius pažymėjimus įtrauktinų duomenų rinkinį ES lygmeniu, įskaitant unikalų identifikatorių ir tinkamą atpažinties sistemą, kuria užtikrinamas privatumas ir saugumas. Šis darbas turėtų būti baigtas iki 2021 m. sausio mėn. pabaigos ir PSO pristatytas kaip galimas visuotinis standartas.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI

- *valstybės narės turėtų užsibrėžti tikslą iki 2021 m. kovo mėn. paskiepyti ne mažiau kaip 80 proc. sveikatos priežiūros ir socialinės rūpybos specialistų, taip pat vyresnių nei 80 metų žmonių, o iki vasaros – ne mažiau kaip 70 proc. visų suaugusių gyventojų;*
- *Komisija, valstybės narės ir EMA bendradarbiaus su įmonėmis, kad būtų kuo labiau padidinti vakcinų gamybos pajėgumai;*
- *remdamasis valstybių narių teikiamais duomenimis, du kartus per savaitę ECDC skelbs naujausią informaciją apie pristatytas ir skirtas dozes;*
- *Komisija, norėdama paskelbti ir atnaujinti pristatymo tvarkaraščius, bendradarbiaus su vakcinų gamintojais;*
- *iki 2021 m. sausio mėn. pabaigos turi būti susitarta dėl bendro požiūrio į vakcinavimo pažymėjimus, kad valstybių narių išduotus pažymėjimus būtų galima nedelsiant naudoti visoje ES ir už jos ribų;*
- *Komisija turi parengti plataus ES masto COVID-19 vakcinų saugumo ir klinikinio veiksmingumo tyrimus;*
- *ECDC, atlikęs testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, turi parengti logistikos rekomendacijas, kuriomis galėtų naudotis valstybės narės.*

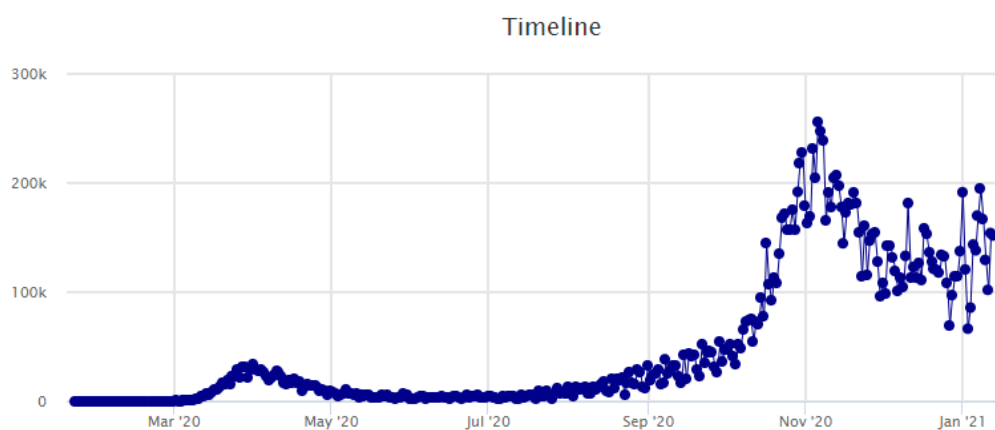
2. KOVA SU VIRUSO ATMAINOMIS

Pastaruoju metu atsiradusios **naujos viruso atmainos**² kelia didelį susirūpinimą. Nors šiuo metu nėra įrodymų, kad jos lemtų sunkesnę ligos eigą, panašu, kad tikimybė užsikrėsti tokių atmainų virusu yra apie 50–70 proc. didesnė³. Tai reiškia, kad virusas gali plisti lengviau ir greičiau, todėl didėja našta ir taip perkrautoms sveikatos

² Atmaina „B117“, pirmą kartą nustatyta Jungtinėje Karalystėje rugsėjo mėn., ir „501Y.V2“, nustatyta Pietų Afrikoje.

³ ECDC rizikos vertinimas. Rizika, susijusi su naujų susirūpinimą keliančių SARS-CoV-2 atmainų plitimu ES/EEE.

priežiūros sistemoms. Tai yra viena iš priežasčių, dėl kurių **per pastarąsias savaites daugelyje valstybių narių labai padaugėjo užsikrėtimo atvejų.**

1 diagrama. Teigiamų užsikrėtimo COVID-19 atvejų kreivė, rodanti trečiąją bangą.⁴

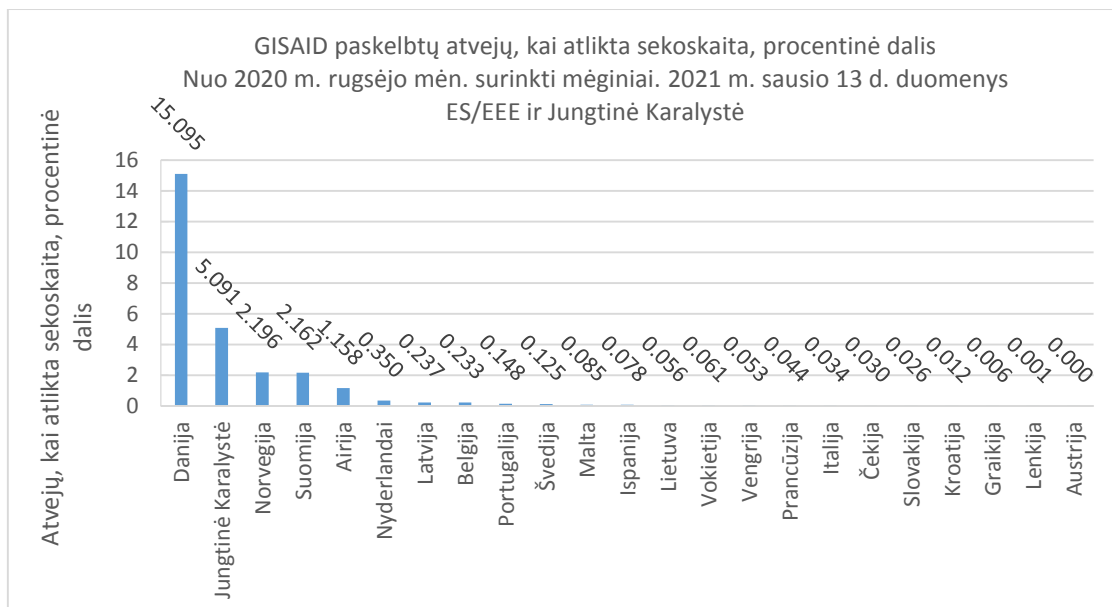
Pastaruoju metu atsiradus kitų viruso atmainų susirūpinta dėl galimo poveikio vakcinų veiksmingumui. Šiuo metu **nėra įrodymų, kad dėl šių atmainų sumažėtų** kurios nors iš dabar rinkoje esančių arba III etapo klinikiniuose tyrimuose bandomų **vakcinų teikiama apsauga**. Tačiau svarbu atidžiai stebėti padėtį ir dabar imtis veiksmų, kad sutrumpėtų vakcinoms kurti reikalingas laikas, jei jas reikėtų modifikuoti. Vakcinų gamintojai turėtų būti pasirengę EMA pateikti atitinkamus duomenis, kad prireikus procesas būtų paspartintas.

Spartesnė genomo sekoskaita

Siekiant nustatyti atmainų keliamą grėsmę ir reikiamas atsakomąsias politikos priemones, labai svarbu, kaip greitai nustatomos atmainos. Atliekant genomo sekoskaitą galima sekti viruso genomų pokyčius, o tai yra labai svarbu siekiant suprasti, kaip virusas kinta, ir aptikti jo atmainas. Tai gali padėti nustatyti atmainas, kurios kelia didesnę riziką, nes plinta greičiau arba sukelia sunkesnius simptomus.

ES turi skubiai paspartinti sekoskaitą. Šiuo metu tik viena valstybė narė ištiria daugiau kaip 1 proc. mėginių, o visos kitos valstybės narės arba atlieka sekoskaitą nepakankamai dažnai, arba visai jos neatlieka. Tokio dažnumo sekoskaitos nepakanka, kad būtų galima įvertinti esamų atmainų plitimą ar aptikti naujas. Šiuo metu ECDC rengia specialias, kiekvienai naujai atmainai pritaikytas sekoskaitos gaires. Šis darbas grindžiamas sekoskaitos duomenimis, kuriais dalijamasi visoje ES ir su mūsų tarptautiniais partneriais.

⁴ Šaltinis: <https://covid-statistics.jrc.ec.europa.eu>.

Visos ES valstybės narės turėtų užtikrinti, kad genomo sekoskaita būtų atliekama ne mažiau kaip 5 proc. (pageidautina, 10 proc.) atvejų, kai gaunamas teigiamas testo rezultatas. Rezultatai turėtų būti prieinami kuo greičiau, o valstybės narės turėtų užtikrinti, jog būtų galima dalintis palyginamo formato duomenimis.

ECDC gali ištirti iki 18 000 viruso mėginių ir taip papildyti ir išplėsti nacionalinius genomo sekoskaitos pajėgumus. Kol kas šia paslauga pasinaudojo tik dvi valstybės narės; tikimasi, kad netrukus tai padarys dar dvi valstybės narės. Valstybės narės, ypač tos, kurios neturi nacionalinių pajėgumų, turėtų skubiai pasinaudoti ECDC pajėgumais. Komisija taip pat padės valstybėms narėms didinti pajėgumus, pavyzdžiui, sutelkdama lėšas genomo sekoskaitos įrangai įsigyti ir PSO etaloninių laboratorijų tinklui remti. Nacionalinių mokslinių tyrimų įstaigų turima sekoskaitos įranga turėtų būti panaudojama visu pajėgumu. Siekdama paremti gyvybiškai svarbių genomo duomenų tvarkymą ir analizę, Komisija pasitelks genomo duomenų, dirbtinio intelekto ir našiosios kompiuterijos iniciatyvas ir išteklius^{5 6}.

Testavimas platesniu mastu

Veiksmingas testavimas svarbus mažinant viruso plitimą – tai pagrindinis informacijos šaltinis siekiant atsekti sąlytį turėjusius asmenis ir nustatyti platesnio masto tendencijas. Testuojant taip pat lengviau užtikrinti laisvą asmenų judėjimą ir sklandų vidaus rinkos veikimą.

⁵ Kad būtų lengviau dalytis žmogaus ir viruso genomo duomenų tvarkymo žiniomis ir patirtimi, būtų galima pasitelkti ekspertus, siekiančius iki 2022 m. užtikrinti saugią tarpvalstybinę prieigą prie 1 mln. žmogaus genomų (iniciatyva „1+ Million Genomes“⁵). Jungtinis tyrimų centras bendradarbiauja su tarptautinėmis sekų saugyklomis, pavyzdžiui, GISAID, kad išanalizuotų informaciją apie SARS-CoV-2 seką ir suprastų, kaip atsiranda naujų atmainų ir kaip galima jas aptikti.

⁶ Įgyvendinant projektą „Exscalate“ – galingiausią ir išsamiausią pasaulyje superkompiuterių platformą, skirtą vaistų paskirčiai keisti, – kuriami 3D viruso baltymų modeliai ir suteikiama galimybė jais naudotis tam skirtoje duomenų erdvėje. Kaip viena iš atliktų projekto užduočių neseniai paskelbti mutavusių paviršinių S baltymų 3D modeliai, tarp jų ir gauti ištyrus viruso mutacijas Brazilijoje, Pietų Afrikoje, Jungtinėje Karalystėje ir Danijoje.

Nors AT-PGR tyrimai išlieka aukso standartu, **reikėtų plačiau naudoti greituosius antigenų testus**. Iki šiol greitųjų antigenų testų naudojimo strategijas arba konkrečias gaires yra parengusios devynios valstybės narės, o dvylika ES valstybių narių šiuo metu juos taiko praktikoje. Siekiant sukurti reikiamą tyrimų sistemą, labai svarbu nedelsiant įgyvendinti visas Komisijos rekomendacijas⁷ ir Taryboje skubiai susitarti dėl bendros greitųjų antigenų testų sistemos.⁸

Tai ypač svarbu atsižvelgiant į naujas atmainas. **Šiuo tikslu nacionalines tyrimų strategijas reikia skubiai atnaujinti**. Taip bus sudarytos sąlygos stebėti ir izoliuoti žmones tose vietovėse, kuriose atmaina pasitaiko gerokai dažniau; tuo pačiu turėtų būti taikomos specialios sąlytį turėjusių asmenų atsekimo priemonės.

Be to, būtina toliau siekti, kad valstybės narės tarpusavyje pripažintų COVID-19 testų rezultatus. Jungtinis tyrimų centras, padedamas ES sveikatos saugumo komiteto, turėtų sudaryti bendrą greitųjų antigenų testų ir jų naudojimo būdų sąrašą, dėl kurio susitars valstybės narės. Komisija bendradarbiaus su valstybėmis narėmis dėl standartinio į testo rezultatų formą įtrauktinų duomenų rinkinio. Taip pat reikėtų apsvarstyti galimybę sukurti kitus greituosius nukleorūgščių testus virusui nustatyti.

Komisija tiesiogiai padeda valstybėms narėms didinti savo **testavimo pajėgumus** vykdydama tiesioginius pirkimus, bendrus viešuosius pirkimus ir teikdama specialų finansavimą. Už 100 mln. EUR iš Skubios paramos priemonės (SPP) lėšų ji nupirko daugiau kaip 21 mln. greitųjų antigenų testų, kurie iki balandžio mėn. bus pristatyti valstybėms narėms. Pradėtas dar vienas bendras greitųjų antigenų testų viešasis pirkimas, tad ateinančiais mėnesiais jų bus nupirkta daug daugiau. Tarptautinė Raudonojo Kryžiaus federacija, gaudama finansavimą iš Skubios paramos priemonės lėšų, remia valstybes nares, kad jos padidintų testavimo pajėgumus. Apskritai, nuo tada, kai buvo priimta Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyva (CRII), sveikatos priežiūros sričiai sutelkta iš viso 6,8 mlrd. EUR sanglaudos lėšų.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI

Sekoskaita

- *valstybės narės, prireikus pasinaudodamos ECDC pajėgumais, turi skubiai užtikrinti, kad genomo sekoskaita būtų atliekama dažniau – 5–10 proc. atvejų, kai gaunamas teigiamas testo rezultatas;*
- *valstybės narės turi dalytis genomo sekomis ES lygmeniu;*
- *Komisija turi valstybėms narėms padėti artimiausiu metu didinti sekoskaitos pajėgumus;*

Testavimas

- *valstybės narės turi įgyvendinti Komisijos rekomendacijas ir nedelsdamos susitarti dėl Tarybos rekomendacijos dėl bendros greitųjų antigenų testų sistemos;*

⁷ C(2020) 7502 *final* ir C(2020) 8037 *final*, 2020 m. lapkričio 18 d.

⁸ COM(2020) 849 *final*, 2020 m. gruodžio 18 d.

- valstybės narės turėtų atnaujinti tyrimų strategijas, kad į jas būtų įtraukti greitieji antigenų testai, ir parengti šių testų naudojimo gaires;
- iki sausio mėn. pabaigos valstybės narės turi susitarti dėl bendro greitųjų antigenų testų sąrašo;
- Komisija ir valstybės narės turi nustatyti standartinį COVID-19 testo rezultatų formą įtrauktinų duomenų rinkinį;
- 2021 m. vasario mėn. valstybės narės turi atnaujinti tyrimų strategijas, kad jose būtų atsižvelgta į naujas viruso atmainas.

3. BENDROSIOS RINKOS IR LAISVO JUDĖJIMO IŠSAUGOJIMAS, KARTU STIPRINANT POVEIKIO MAŽINIMO PRIEMONES

Tvirtos Europos atsako į COVID-19 pandemiją pagrindas – **vienybė ir bendrosios rinkos veikimo išsaugojimas**. Kaip parodė 2020 m. kovo įvykiai, nekoordinuojamas ir skubotas sienų uždarymas ir eksporto apribojimai viruso nesustabdys, o veikiau susilpnins bendrąją rinką ir mūsų ekonomiką bei naudojimąsi laisvo judėjimo teise ES.

Visos valstybės narės įgyvendino svarbias pandemijos poveikio savo gyventojams kontrolės ir švelninimo priemones. Nors ekonomikos, socialinių ryšių ir žmonių gerovės požiūriu šios priemonės kainuoja brangiai, jomis veiksmingai kontroliuojamas viruso plitimas.

Poveikio mažinimo priemonės turėtų būti taikomos tol, kol bus paskiepyta pakankamai žmonių, kad rizika sumažėtų. Kad ir kaip šių žinių bus sudėtinga priimti daugeliui piliečių, realybė tokia, kad tai yra būtina investicija siekiant gelbėti gyvybes ir greičiau susigrąžinti visuomeninį gyvenimą su mažesniais apribojimais. Kol kas tokios priemonės, kaip testai, izoliavimas, sąlytį turėjusių asmenų atsekimas ir karantinas, tebėra būtinos. Komunikacija ir nuoseklūs pranešimai išlieka kaip niekad svarbūs, be kita ko, aiškinant, kad ir toliau reikia taikyti ribojamąsias priemones, pavyzdžiui, dėvėti kaukes ar laikytis fizinio atstumo.

Vadovaujantis **bendru ES požiūriu į sergamumo rodiklių nustatymą**, kuris galėtų paskatinti sušvelninti apribojimus stebint padarytą pažangą, būtų sustiprintas visuomenės pasitikėjimas.

Dėl kelionių ir toliau kils ypatingų sunkumų. Kol epidemiologinė padėtis žymiai nepagerės, ypač atsižvelgiant į naujų atmainų protrūkį, visų nebūtinų kelionių, ypač į didelės rizikos zonas ir iš jų, turėtų būti primygtinai raginama atsisakyti.

Nepagrįsta uždaryti sienas, arba apskritai uždrausti keliones, sustabdyti skrydžius ir uždaryti atvykimo sausumos ir vandens transportu punktus, nes tikslingesnės priemonės daro pakankamą poveikį ir sukelia mažiau trikdžių. Žaliųjų koridorių sistema⁹ turėtų padėti išlaikyti transporto srautus, visų pirma siekiant užtikrinti laisvą prekių judėjimą ir taip išvengti tiekimo grandinės sutrikimų.

⁹ Žr. komunikatą COM(2020) 685 *final* ir 2020 m. gruodžio 22 d. Komisijos rekomendaciją 2020/2243 (C/2020/9607).

Laikantis 2020 m. spalio mėn. Tarybos rekomendacijos¹⁰, kelionių apribojimai turėtų būti proporcingi ir nediskriminaciniai. Iš vietovių, kuriose labiau plinta susirūpinimą keliančios atmainos, atvykstantiems keliautojams turėtų būti toliau taikomi proporcingi apribojimai, be kita ko, jie turėtų būti testuojami. Turėtų būti laikomasi taikytinų karantino taisyklių ir užtikrinamas jų vykdymas¹¹, išskyrus keliautojus, atliekančius esmines funkcijas arba turinčius esminių poreikių, pavyzdžiui, transporto darbuotojus, sveikatos priežiūros ir socialinės rūpybos darbuotojus, pirminės grandies specialistus, tarpvalstybinius ir sezoninius darbuotojus. Komisija įvertins, ar dėl naujų pokyčių, pavyzdžiui, neseniai nustatytų susirūpinimą keliančių atmainų, reikia atnaujinti dabartinę laisvo judėjimo apribojimų reaguojant į COVID-19 pandemiją koordinavimo sistemą.

Siekiant toliau mažinti su kelionėmis susijusių perdavimo riziką, turėtų būti taikomos atitinkamos priemonės, pavyzdžiui, higienos ir atstumo laikymosi priemonės transporto priemonėse ir keleivių terminaluose. Reikėtų apsvarstyti galimybę prieš pat kelionę atlikti testą tuo atveju, jei žmonės bus uždaroje erdvėje su kitais. Sąlytį turėjusių asmenų atsekimas tebėra ypač svarbus.

Keleivio buvimo vietos anketų mainų platforma sukurta taip, kad dalyvaujančios valstybės narės galėtų greitai nustatyti visus keleivius, kurie, to nežinodami, turėjo artimą sąlytį su užsikrėtusiu keleiviu, ir su jais susisiekti. Trys valstybės narės – Italija, Ispanija ir Slovakija – jau sėkmingai sudalyvavo bandomajame projekte.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI

- *turėtų būti sutarta dėl bendro ES požiūrio į sergamumo rodiklių nustatymą;*
- *valstybės narės ypatingą dėmesį turėtų skirti apribojimams, taikomiems žmonėms, atvykstantiems iš vietovių, kuriose labiau plinta naujos atmainos, kol epidemiologinė situacija nepagerės, turėtų būti raginama atsisakyti visų nebūtinų kelionių;*
- *iš vietovių, kuriose labiau plinta susirūpinimą keliančios atmainos, atvykstantiems keliautojams turėtų būti toliau taikomi proporcingi, nediskriminaciniai kelionių apribojimai, be kita ko, jie turėtų būti testuojami;*
- *jei reikia, keliautojams turėtų būti griežtai taikomas karantinas, atitinkamas išimtis taikant keliautojams, atliekantiems esmines funkcijas arba turintiems esminių poreikių.*

4. EUROPOS LYDERYSTĖS IR TARPTAUTINIO SOLIDARUMO UŽTIKRINIMAS

COVID-19 pandemija visame pasaulyje kelia precedento neturintį spaudimą – visame pasaulyje užregistruota daugiau kaip 93 mln. užsikrėtimo atvejų ir 2 mln. mirčių. Tai tik parodo, kad į šią pasaulinę krizę reikia reaguoti pasaulio mastu. Mūsų atsakas

¹⁰ 2020 m. spalio 13 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2020/1475 dėl suderinto požiūrio į laisvo judėjimo apribojimą reaguojant į COVID-19 pandemiją.

¹¹ Sveikatos saugumo komitetas šiandien skelbia rekomendacijas dėl bendro ES požiūrio į COVID-19 sergančių pacientų izoliavimą ir sąlytį turėjusių asmenų bei keliautojų karantinavimą (angl. „Recommendations for a common EU approach regarding isolation for COVID-19 patients and quarantine for contacts and travellers“).

turėtų būti grindžiamas daugiašališkumu, tarptautiniu bendradarbiavimu, skaidrumu ir solidarumu.

Tiek pati dėdama pastangas, tiek suburdama pagrindinius veikėjus, **ES jau užima tarptautinės lyderės poziciją**. Nuo 2020 m. balandžio mėn., kai pradėtas įgyvendinti visuotinis ekonomikos gaivinimo priemonių rinkinys, kurio vertė – 38,5 mlrd. EUR, taikant bendrą Europos komandos principą šalims partnerėms teikiama parama, kuria siekiama susidarius ekstremaliajai situacijai patenkinti humanitarinius poreikius, gerinti sveikatos priežiūros sistemas ir itin svarbias sveikatos priežiūros paslaugas, taip pat prisidėti prie ekonomikos gaivinimo ir socialinės paramos teikimo. Iš viso humanitarinei pagalbai – medicinos reikmenims, medicinos darbuotojams, logistinei pagalbai ir finansinei paramai humanitarinės pagalbos organizacijoms¹² – buvo skirta 449 mln. EUR.

Europos komanda taip pat sutelkė 853 mln. EUR paramos pasaulinei iniciatyvai COVAX, kuria siekiama užtikrinti lygias ir teisingas galimybes gauti saugių ir veiksmingų vakcinų¹³. **Visa ES yra didžiausia paramos COVAX teikėja.**

ES dalijimosi vakcinomis mechanizmas

Skubos, solidarumo ir sveikatos saugumo ES ir už jos ribų sumetimais **ES gali ir turėtų toliau dėti daugiau pastangų, kad tarptautinė bendruomenė turėtų daugiau galimybių gauti vakcinų**. Šį darbą reikia atlikti remiantis atliekų prevencijos principu, o tam reikia, kad paramą gaunančios šalys būtų pakankamai pasirengusios.

ES toliau remis COVAX, be kita ko, sukurdama maždaug 100 mln. dozių humanitarinės pagalbos rezervą. COVAX tebėra pagrindinė priemonė mažas ir vidutines pajamas gaunančioms šalims remti, kad jos turėtų vienodas galimybes gauti vakcinų, užtikrinant, kad 92 skurdžiausiose šalyse būtų paskiepyta 20 proc. gyventojų. Tačiau tam prireiks laiko. Todėl šiuo metu dauguma šių šalių, kad galėtų kuo anksčiau paskiepyti labiausiai pažeidžiamus asmenis, medicinos darbuotojus ir kitas prioritetines grupes, kliaujasi ES parama.

Remdamasi įgyvendinant ES vakcinų strategiją įgyta patirtimi, Komisija yra pasirengusi sukurti ES dalijimosi vakcinomis mechanizmą. Taip, taikant išbandytą Europos komandos principą, būtų suteikta prieiga prie dalies iš ES užsitikrintų 2,3 mlrd. vakcinų dozių. Ypatingas dėmesys būtų skiriamas Vakarų Balkanams, mūsų rytinėms ir pietinėms kaimyninėms šalims ir Afrikai. Šis mechanizmas visų pirma galėtų būti naudingas sveikatos priežiūros darbuotojams ir siekiant tenkinti humanitarinius poreikius.

Jis veiktų kaip bendras prašymų teikimo punktas ir kanalas, per kurį būtų galima tiekti pradines dozes (galbūt per COVAX), nepakenkiant valstybių narių skiepavimo planams. Dozių skaičius didės, kai padidės vakcinų pasiūla ir kol COVAX galės tiekti pakankamą kiekį dozių tiesiai iš įmonių. Apie šią precedento neturinčią solidarumo priemonę Europos gyventojai turi būti informuojami tiesiogiai, o šalyse partnerėse turi

¹² Pagalbos pavyzdys: humanitarės pagalbos oro tiltas – Komisijos finansuojami skrydžiai sveikatos priežiūros reikmenims ir sveikatos priežiūros darbuotojams pervežti. Taip pat naudojamas šalyse partnerėse gyvenantiems užsieniečiams repatrijuoti.

¹³ Priemonės COVAX, veikiančios pagal Prieigos prie kovos su COVID-19 priemonių spartinimo iniciatyvą (ACT-A), tikslas – iki 2021 m. pabaigos įsigyti 2 mlrd. dozių, iš jų – daugiau kaip 1,3 mlrd. dozių besivystančioms šalims.

būti vykdoma tikslinga informavimo kampanija. Tokiu būdu galima paaiškinti principą, kad niekas nėra saugus, kol nėra saugūs visi.

Tuo pat metu reikėtų dėti daugiau pastangų siekiant stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą ir solidarumą ne tik siekiant suvaldyti dabartinę pandemiją, bet ir pasirengti kitai. Neseniai pasiūlyta nauja **ES ir JAV pasaulinių pokyčių darbotvarkė**¹⁴ bus tvirto ES ir Jungtinių Valstijų įsipareigojimo ir indėlio į COVAX pagrindas. ES vadovaujama Pasaulio prekybos organizacijos prekybos ir sveikatos srities iniciatyva turėtų būti sudaromos palankesnės sąlygos tiekti vakcinas ir kitas medicininio gydymo priemones ten, kur jų labiausiai reikia. Komisija išnagrinės visas kitas turimas galimybes suteikti savo partneriams prieigą prie COVID-19 vakcinų. Būsimas pasaulinis aukščiausio lygio susitikimas visuomenės sveikatos klausimais, kurį 2021 m. gegužės mėn. pagal G 20 programą kartu surengs Italija ir Komisija, taip pat suteiks galimybę telkti tarptautinę paramą, siekiant geriau pasirengti ir didinti atsparumą būsimoms pandemijoms.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI

- *Komisija sukurs ES dalijimosi vakcinomis mechanizmą, kad būtų susistemintas vakcinų, kuriomis valstybės narės dalijasi su šalimis partnerėmis, tiekimas taikant Europos komandos principą;*
- *Europos Komisija ir valstybės narės toliau telks paramą COVAX;*
- *ES remia pastangas stiprinti pasaulinę sveikatos priežiūros struktūrą įvairiuose forumuose, pavyzdžiui, būsimame pasauliniame aukščiausio lygio susitikime visuomenės sveikatos klausimais.*

5. IŠVADA

Ateinančiomis savaitėmis visai ES teks atremti didžiulį iššūkį. Kol nepaskiepyta pakankamai žmonių, kad būtų galima panaikinti apribojimus, ES sprendžia didelę problemą, kaip sumažinti riziką, kurią kelia naujos plačiau ir greičiau plintančios viruso atmainos.

Šios problemos sprendimas grindžiamas bendradarbiavimu, vienybe, solidarumu, veiksmų koordinavimu ir budrumu. ES vakcinų strategija parodė, kad laikantis bendro požiūrio gauta vakcinų, o tai savo ruožtu atvers kelią apribojimų panaikinimui. Ateinančiais mėnesiais tai turėtų būti mūsų bendras visuomenės sveikatos tikslas ir užduotis, kad pandemiją būtų galima kontroliuoti tol, kol bus išplatinta pakankamai saugių ir veiksmingų vakcinų.

Kad viruso plitimas būtų suvaldytas, turime išlikti ryžtingi ir taikyti būtinas priemones. Jei toliau dirbsime išvien, naudodamiesi savo moksline kompetencija, gamybos pajėgumais, išlaikydami solidarumą ir vertybes, galėsime užtikrinti, kad europiečiai greičiau išsilaisvintų iš praeitais metais patirtų suvaržymų ir sunkumų, ir žengti tvirto atsigavimo link.

¹⁴ JOIN(2020) 22 *final*